

Sovjetska armada okupirala Odeso!

Ruske armade obkrožile Jassi, železniški center v Rumuniji. Poročila s fronte pravijo, da so sovjetske čete prekorale predvojno čehoslovaško mejo v bližini Tatarskega prelaza. Zavezniki odbili napade nemških oklopnih kolon na rimski fronti. Železniške proge, ki vodijo iz Rima v severno Italijo, bombardirane iz zraka. Indijske in britske čete ustavile prodiranje japonskih kolon v Indiji

London, 10. apr.—Premier Stalin je danes naznanil okupacijo Odesa, največjega ruskega pristanišnega mesta ob Črnem morju, po rdeči armadi. Nemški poveljstvo je prej priznalo evakuacijo nacističskih čet in s tem poraz. Stalin pravi, da je okupacija Odesa odstranila glavno oviro v prodiranju sovjetskih čet v pokrajine centralne Rumunije. Nemci se bodo morda ustavili pri Galatiji, Rumuniji, med reko Donavo in Karpatskim gorovjem.

London, 10. apr.—Ruske armade so obkrožile Jassi, železniški center v Rumuniji, in Odeso, veliko pristaniščno mesto ob Črnem morju, poročila Moskva. Prvi vojaški oddelki so okupirali železniško postajo tri milje severno od Odesa in presekali zadnjo železniško pet milj južnozapadno.

Poročila s fronte in češke uradne izjave kažejo, da so Rusi prekorali predvojno čehoslovaško mejo v bližini Tatarskega prelaza, kjer se odpira pot do ozkih ravnin. Moskva se ni naznanila prekoračenja čehoslovaške meje.

Radiok Berlin poroča o ruskih naskokih na nemške pozicije in mostišča na Krinškem polotoku.

Druga ruska armada, katere poveljnik je maršal Ivan S. Konev, je okupirala železniško postajo v kraju, ki je oddaljen tri milje od Jassija. Ta prodira na prejšnjem 80 milj dolgi fronti. Z okupacijo postaja so Rusi presekali železnico, ki spaja Černovice z Bukarešto, glavnim mestom Rumunije, in Plešto, središčem bogatega oljnega polja. Rusi so okupirali čez dvesto vasi in naselbin.

Armada, katere poveljnik je maršal Gregorij Žukov, je prekorala reko Seret in se približala Radautiju, enemu največjih mest v Bukovini. Levo krilo Koneveje armade je prekoralo to reko na jugu.

Obkrožitev Odesa je skoro popolna. Na ozemlju pri tem mestu se nahajajo nemške in rumunske divizije, ki štejejo do 200.000 vojakov. Na severni strani Odesa so Nemci razdeljali jezo. Voda je zalila obrežno cesto, toda ruski vojaški inženirji so zgradili nove mostove. Upanje Nemcev, da bodo ustavili prodiranje sovjetskih čet, se je izjalovilo.

Nemsko vrhovno poveljstvo poroča, da Rusi naskakujejo na nemške pozicije med Sivašom in Perekopom na Krimu, kjer je nemška in rumunska sila okoli 100.000 mož zajeta že več mesecev. Rusi drže mostišča v bližini Kerča na vzhodni konici Krima.

Napoli, Italija, 10. apr.—Nemški poveljstvo je zagnalo tanke in oklopne kolone v naskoke na zavezniške postojanke pri Anziju, ki so bili odbiti. Zavezniki so poročali, da deževje še vedno ovira vojne operacije v večjem obsegu.

Pri Cassinu na drugem koncu italijanske fronte se položaj ni izboljšal. Na tej se topniški bojevali nadaljuje.

London, 10. apr.—Premier Stalin je danes naznanil okupacijo Odesa, največjega ruskega pristanišnega mesta ob Črnem morju, po rdeči armadi. Nemški poveljstvo je prej priznalo evakuacijo nacističskih čet in s tem poraz. Stalin pravi, da je okupacija Odesa odstranila glavno oviro v prodiranju sovjetskih čet v pokrajine centralne Rumunije. Nemci se bodo morda ustavili pri Galatiji, Rumuniji, med reko Donavo in Karpatskim gorovjem.

(Radio Rim poroča, da so zavezniški letalci izvršili tri napade na Rim v nedeljo. Zavezniki niso zanimali in ne potrdili poročila.)

Zavezniki stan na Pacifiku. 10. apr.—Ameriški letalci so bombardirali japonsko mornarično in letalsko bazo Holandijo na severnem obrežju Nove Gvineje. Vest iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja pravi, da so letalci vrgli 152 razstrelivnih in zažigalnih bomb na to bazo.

Wewak, druga japonska baza na Novi Gvineji, Rabaul, Nova Britanija, in Kavieng, so bili tudi tarče bombardiranja iz zraka. Američani so vrgli čez 1500 ton bomb na te japonske baze.

New Delhi, Indija, 10. apr.—Japonske čete, ki so prodirale proti Imphalu, zavezniški zalogalni bazi v državi Manipur, so bile ustavljene. Glavni stan admiralke Louisa Mountbattena, poveljnika zavezniške sile v južnovzhodni Aziji, poroča, da indijske in britske čete drže vse ceste, ki vodijo v Imphal.

Druge japonske kolone prodirajo v smeri Kohime, strateškega mesta. To je oddaljeno samo 35 milj od železnice Bengal-Assam, po kateri dobiva ameriška in kitajska sila v Burmi orožje, strelivo in drugi bojni material.

Konferenca o rekonstrukciji šolstva

Ameriška delegacija dospela v London

London, 10. aprila.—Posebna ameriška delegacija, kateri načeljuje kongresnik Fulbright, demokrat iz Arkansasa, je pravkar dospela v London. Tu se bo sestala z reprezentanti desetih evropskih držav.

Sestanek bo uvod v razgovore o možnosti ustanovitve sveta Združenih narodov, v čigar področje naj bi spadala rekonstrukcija šolstva v Evropi v povojni dobi. Članica ameriške delegacije je Mildred Thompson, profesorica na kolegiju Vassar.

Konference se bodo udeležili reprezentantje francoskega narodnega odbora v Alžiru, Belgije, Holandije, Norveške, Luksemburške, Čehoslovakije, Poljske, Grčije in britskih dominionov. Pričakuje se, da bodo razgovori trajali več tednov.

Nemci ustrelili 17 Srbov v Beogradu

Washington, D. C., 10. apr.—Jugoslovansko poslanstvo poroča, da so Nemci ustrelili 17 Srbov, med temi Mihajla Ilića, bivšega profesorja na državni univerzi, v Beogradu. Ilić je bil tudi urednik lista, ki je priporočal združitev jugoslovanskih demokratskih organizacij. Eksekucija je bila izvršena 20. marca. Poslanstvo trdi, da je dobilo poročilo od generala Mihajlovića, vojnega ministra v jugoslovanski ubožni vladi.

Poljske grupe kooperirajo z Rusi

Novo upanje glede dosege sporazuma

London, 10. apr.—Poljska ubežna vlada trdi, da poljske podtalne grupe kooperirajo z ruskimi četami, ki prodirajo po poljskem ozemlju. Vlada vidi v kooperaciji možnost končnega zblizanja s sovjetsko Rusijo.

Člani poljske vlade upajo, da bo Moskva, ko bodo ruske čete dospele do Curzonove linije, izdala slični manifest poljskemu ljudstvu kot ga je rumunskemu, da ne bo anektirala poljskih pokrajin.

Poročilo o kooperaciji med poljskimi podtalnimi skupami in ruskimi četami prihaja iz volhinjskega distrikta. Začasno trenje je nastalo, ko je poveljnik ruske sile zahteval od voditeljev grup, naj odpovedo lojalnost poljski ubežni vladi. Zahteva je bila potem umaknjena, kar je ustvarilo podlago kooperaciji.

Trdi se, da je premier Stalin zagotovil Veliko Britanijo in Ameriko, da bo naslovil manifest poljskemu ljudstvu, kadar bodo sovjetske kolone prekorale Curzonovo linijo. Besedilo manifesta zavisi od okolnosti, ki se pojavijo.

Londonski list Times pravi, da bo manifest garantiral politično in versko svobodo vsem demokratskim poljskim grupam in ustanovitve suverene države.

Kompanija mora podpisati pogodbo

Odlok vojnega delavskega odbora

Washington, D. C., 10. apr.—Vojni delavski odbor je odredil, da mora Montgomery Ward & Co. v Chicagu podpisati pogodbo z unijo United Mail Order, Warehouse & Retail Employees, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij, v prihodnjih 30 dneh.

Odlok odbora je soglasen. V skladiščih in prodajalni te kompanije je uposlenih čez sedem tisoč delavcev.

Konflikt med unijo in kompa-

PARTIZANSKI ODDELKI REOKU- PIRALI JAJCE

Nemška ofenziva v za- padni Bosni zdrobljena

ZAVEZNIKI POMA- GAJO PARTIZANOM

London, 10. apr.—Jugoslovanske partizanske enote so reokupirale Jajce, glavni stan maršala Tita, poveljnika osvobodilne armade, in Mrkonjičgrad v bližini po ljutih bitkah, v katerih so Nemci utrpeli velike izgube v vojaštvu in bojnem materialu.

Tito je apeliral na zaveznike za pomoč in ti so se odzvali. Zavezniški letalci so metali bombe na nemške baze v zapadni Bosni, Črni gori in Dalmaciji.

Nemška ofenziva, katere se je pričela v zapadni Bosni pred petimi dnevi, je bila zdrobljena. Neznano o reokupaciji Jajca in Mrkonjičgrada je dokaz, da so partizanske enote zamašile vrzeli v svoji bojni črti, katere je naredila nemška sila pod poveljstvom feldmaršala Maksimilijana von Weichsa.

Komunike iz glavnega stana maršala Tita ne razkriva, kako daleč nazaj so bile pograne nemške kolone po bitkah v zapadni Bosni. Ta je naglašala, da je bila nemška ofenziva zdrobljena. Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so v teku ljute bitke med partizani in Nemci v vzhodni Bosni.

Obseg zavezniške pomoči partizanom se očituje v poročilih o bombnih napadih na nemške baze. Bombe so padale na Nikšić in strateške baze v južnem delu Črne gore. Nikšić je na južnem koncu železnice, ki vodi v Sarajevo.

Enote zavezniške bojne mornarice so obstreljevale Bar in Ulcinj, pristanišni mesti, ki sta pod kontrolo nemške oborožene sile.

nijo je nastal, ko se je slednja uprla obnovi pogodbe v januarju, ko je veljavnost stare potekla. Uradniki trdijo, da unija ne predstavlja večine delavcev.

Domače vesti

Član društva 86 SNPJ umrl

Chicago.—Dne 10. t. m. je umrl Joe Stirn, star 64 let, član društva 86 SNPJ in doma iz Tupalich nad Kranjem na Gorenjskem. Do l. 1912 je vodil krojaško trgovino v Waukeganu, Ill., in v njegovi trgovini se je poročil mladi slovenski domobranec. Zena mu je umrla pred enim letom. Zapuščala dva sinova (oba v armadi), eno hčer, tri sestre in enega brata, v starem kraju pa eno sestro. Pogreb bo v četrtek, 13. aprila, ob 10. dopoldne iz kapele Ferguson Funeral Home, 4710 N. Western ave.

Novi grobovi v Clevelandu

Cleveland, O.—Po dolgi bolezni je umrla Mary Pečjak, roj. Sterle, stara 60 let in doma iz vasi Hrušovo pri Velikih Laščah, odkoder je prišla v Cleveland pred 40 leti. Zapuščala tri sinove in enega brata, v Evelethu, Minn., pa eno sestro.—V mestni bolnišnici je umrl Louis Jerman, star 47 let in doma iz Prečne pri Novem mestu na Dolenjskem. V Clevelandu zapuščala enega brata, v Argentini tudi enega brata, v starem kraju pa mater, tri sestre in enega brata.—Dalje je umrla Anna Švigel, stara 68 let, članica društva 28 SNPJ in doma iz vasi Sturmeč na Primorskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 35 leti. Zapuščala moža, enega sina; eno hčer, poročeno Marn, pet vnukov, dva pravnuka in več sorodnikov.—Po štirinajstmesečni bolezni je umrla Terezija Kenik, roj. Rus, po domače Stefančikova. Stara je bila 54 let in doma iz vasi Brezov dol pri Ambrusu. V Clevelandu je prišla pred 31 leti. Zapuščala moža, štiri sinove, dve hčeri in bratrance, v starem kraju pa štiri sestre in enega brata.—Naglo je umrl Frank Hochevar. Ako ima tukaj sorodnike, ni znano.—John Saje je dobil žalostno vest, da je umrl njegov sin George Saje v mornariški bolnišnici v Brooklynu, N. Y. Star je bil 33 let in v mornarici je služil 15 let. Rojen je bil v Clevelandu, kjer zapuščala očeta, štiri brate in tri sestre. Pokopan je bil z vojaškimi častmi na narodnem pokopališču na Long Islandu.

Član SNPJ v bolnišnici

Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary se nahaja Ignac Pucelj, član društva SNPJ na Elyju. Podvrčel se je moral operaciji.

Državni tajnik orisal ameriško zunanjo politiko

Polom stabiliza- cijskega programa

Voditelji unij zahtevajo preklic mezdne formule

Washington, D. C., 10. apr.—Voditelji unij Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije so izjavili, da se je stabilizacijski program Rooseveltove administracije izjalovil, obenem pa so ponovno naglasili, da se bo kampanja za preklic mezdne formule "malega jekla" nadaljevala.

Stabilizacijski program je izzval kontroverzo v kongresu in zunaj kongresa. Predsednik Roosevelt je na sestanku s časnikarji dejal, da je program uspeh in da tišči cene navzdol. Voditelji delavskih unij trdijo, da draginja stalno narašča, do čim so meze ustajljene.

Kongresnik Compton, republikanec iz Connecticuta, je dejal, "da se je stabilizacijski program izjalovil na vsaj črti. Ustvaril je milijonarje med onimi, ki žanjejo ogromne profite v tej vojni, na drugi strani pa berače."

Rudarska stavka v Angliji končana

Zadnji stavkarji se vrnili na delo

London, 10. apr.—Okrog 30.000 rudarjev, ki so stavkali več tednov v distriktu Yorkshiru, se je danes vrnilo na delo. Stavka, v kateri je bilo v začetku zavojevanih čez 90.000 rudarjev, je bila končana.

Okrog 25.000 stavkarjev se je že prej vrnilo na delo v Doncastru in Hemsworthu. Dosežen je bil sporazum med unijo in kompanijami. Za to gre zasloga J. A. Hallu, predsedniku unije v Yorkshiru.

Člani eksekutivnega odbora rudarske unije so izjavili, da bodo zahtevali mandat za popolno oblast v mezdni pogajanji. Oni so odobrili novi stabilizacijski načrt. Rudarska unija ima okrog 700.000 članov.

Cez pet tisoč jeklarjev zastavalo

Breckenridge, Pa., 10. apr.—Cez pet tisoč delavcev je zastavkalo proti Allegheny Ludlum Steel Co. v znak protesta, ker so bili štirje delavci odpušteni. Kompanija trdi, da so bili odpušteni, ker so provocirali dve stavki v zadnjih treh tednih.

Svedska internirala ameriške letalce

Stockholm, Švedska, 10. apr.—Cez sto ameriških letalcev, ki so se udeležili napada na nemško letališče pri Poznanu, Poljska, so švedske avtoritete internirale. Američani so se morali spustiti na švedska tla, ker so se letala poškodovala.

Več živil za delavce v industrijah

Washington, D. C., 10. apr.—Urad administracije cen je naznanil, da bodo delavci, uposleni v težkih industrijah, dobili več živil. Nov sistem, ki določa zvišanje odmerkov, stopi v veljavo 1. maja.

Francosko ljudstvo bo lahko izbralo vlado po osvoboditvi

POTREBA POPOLNE ENOTNOSTI

Washington, D. C., 10. apr.—Državni tajnik Cordell Hull je singel v svojem govoru po radiu orisal ameriško zunanjo politiko, zagotovil francoskemu ljudstvu pravico ustanovitve vlade, kakršno bo hotelo, ko bo Francija osvobodjena, obenem pa je naglasil, da Amerika ne bo priznala narodnega francoskega odbora za vlado Francije. Načelnik tega odbora, čigar glavni stan je v Alžiru, Alžerija, je general Charles de Gaulle.

Državni tajnik je v svojem govoru opozarjal, da Atlantski čarter in deklaracije, objavljene po konferencah v Moskvi, Kairu in Teheranu, ne predstavljajo detajlnih načrtov glede bodočnosti. Ameriška zunanja politika se bo v bodočnosti, kakor doslej, aplicirala na vse probleme in komplikacije, katere je vojna potisnila na površje. Popolna in neomejena oblast v zadevah Francije je v rokah generala Dwighta D. Eisenhowerja, poveljnika zavezniške oborožene sile, ki se pripravlja za invazijo Evrope.

"Predsednik Roosevelt in jaz hočeva, da francoski odbor izvaža vodstvo v akcijah, katerih cilj je ustanovitev reda, pod nadzorstvom vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile," je rekel Hull. "Skrbeli bomo, da bo francosko ljudstvo po osvoboditvi dobilo priliko do izbire vlade. Iz tega razloga ne more Amerika priznati De Gaullova odbora za francosko vlado."

Hull je naglasil, da je poraz osi v tej vojni gotova stvar, toda Američani bodo izvajali trajni mir le s popolno enotnostjo doma in kooperacijo z zavezniki. Državni tajnik je dal razumeti, da Amerika ne amatra ruske aneksije vzhodne Poljske, baltičskih držav in nekaterih finskih ter rumunskih pokrajin za kršenje načel Atlantskega čarterja. Spremembe mej so potrebne v interesu zaščite svetovnega mira in preprečenju agresije v bodočnosti.

Z ozirom na sovražne države, kot sta Rumunija in Finska, bodo ureditve mej izvršene brez sankcije prizadetih, prav tako transferiranje Vzhodne Prusije pod Poljako. Rusija ima popolno pravico na podlagi načel Atlantskega čarterja v določanju in začrtanju smeri napram sovražniku. Nacistična Nemčija in Japonska in njun vojaški sistem mora biti uničen, da ne bosta nikdar več ogrožali svetovnega mira.

Hullovo govor je bil v bistvu odgovor kritikom v kongresu in zunaj kongresa, ki trdijo, da je zunanja politika "Rooseveltove administracije pomanjkljiva in konfliktna. Državni tajnik je naglasil, da je dosledna in da njen glavni namen je popolno uničenje nacizma, fašizma in japonsizma ter vzpostavitev trajnega mira.

Predsednik češke vlade pozdravlja Ruse

London, 10. apr.—Jan Šrámek, predsednik češke ubežne vlade, pozdravlja v telegramu premierju Stalinu ruske čete, ki so stopile na češko ozemlje, kot osvoboditelje. "V imenu vlade in češkega ljudstva vam izrekam globoko hvaležnost," pravi Šrámek. "Mi pozorno zasledujemo pohod ruskih armad in razplet dogodkov."

Reakcija izvalila fašizem.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt letar; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nemarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Naznanilo in zahvala

Moon Run, Pa.—Želim se zahvaliti vsem, ki ste pomagali okrožni konferenci Prosvetne matice pri prodaji listkov za vojni bond v vrednosti \$25. Obenem tudi naznanjam, da je bil bond oddan na zborovanju Prosvetne matice 26. marca v Strabanu in dobil ga je John Kostanich iz Coverdale, Pa.

Jacob Ambrožič, tajnik.

Moderniziranje papirnice

Monroe, Mich.—V tovarni, kjer delam, že več tednov izdelujemo papirne rjuhe, iz katerih delajo igralske karte. Obenem so pa tudi pričeli postavljati nove stroje in nove mlince, vse večje in modernije. Ta družba ima tovarno tudi v River Rouge, katero bo zaprla, kar je uporabnih strojev pa premetila v tukajšnjo tovarno.

To moderniziranje tovarne bo najbrže vzelo vse leto, ker delo gre počasi izpod rok. Deloma gre počasi tudi vsled tega, ker ni na razpolago delavcev, da bi jih družba uposlila po mili volji. V mlinskem oddelku bodo premetili vse mlince šest čevljev proti severni steni. Ker je navadno zmiraj par mlinov v rezervi, se obrat radi tega premikanja ne bo ustavil, kajti delali bodo na enem mlinu toliko časa, da vsa ureda in ga poženejo v obrat. In tako bo šlo vse po vrsti, dokler vseh mlinov ne postavijo na določena nova mesta.

Inženirji že par tednov planirajo po tovarni in študirajo podlago za nove stroje in druge pravice. Pri velikem stroju z valjarji prakticirajo, kako bi tiste papirne rjuhe dvigali s strojem in jih nalagali na voz. Pred tednom so namreč izdelali majhen stroj, podoben pihalniku na električni pogon. Skatla je velika 3x4 čevlje. Na vrhu je pritrjen stroj, ki vsrka rjuho in jo dvigne. Na dnu so male luknjice, skozi katere stroj vsrka papir, ga drži in prenese na voz. Papirnata rjuha odpade, ko se zapre zrak.

Zdaj bodo preračunali, kako velike skatle in stroje bodo naredili, da bo vse delovalo kot treba, da bo šlo delo kot za stavo. Tako se porajajo novi stroji v industrijah. Študirajo tudi, kako bi avtomatičen stroj rezal papirne rjuhe pri valjarjih. To bo najbrže vzelo še precej časa predno bodo iznašli kaj takega.

Omenjena iznajdba je dobra, a je še v povoju. Če bo delovala, bo "O. K." Samo brzino bo treba ukovati in bo šlo. Kdo je iznašel ta stroj, je še tajnost. Zdaj izdelujejo tudi večji stroj, ki ga bodo kmalu pripeljali v tovarno. Kako bo deloval, je še uganka. Mogoče bo treba napraviti še stotine sprememb in izboljšanj predno bodo zadeli loterijo.

Potrebno bi tudi bilo, da bi vse lesene opore nadomestili z betonskimi ali železnimi. Ko stopiš v strojni oddelke, sedaj izgleda kot bi došel v gozd, kjer štrle smreke proti nebu. Stroji železni, opore pa lesene okrog njih. Izgleda kot bi pajacu na koruznem polju posadili žametast klobuk na glavo. Tak vtis dobiš, ko to vse dobro pregledaš.

Koliko je še te ropotije v deželi, ki ji pravimo industrija.

Starinske tovarne z lesenimi strehami, brezpotrebno zidovje s prizidki. Da bi gradili moderne tovarne, jim še v glavo ne pride. Vsa sedaj jih še niso dosti. Vse, kar sem še kje videl, je bilo skupaj zmetano v naglici, od danes do jutri. Kmalu bomo lahko rekli, da živimo v deželi slumskih hiš in slumskih tovarn. Da je svet moj, bi ne pustil postavljati teh ropotij. Če bi ne bilo železa in cementa, potem bi bilo drugače. Ampak obojega je dovolj, zato je tudi lahko zgraditi vse moderno in trpežno.

Frank Kroll.

Prispevki za SANS

Cleveland.—Pri podružnici 48 SANS (Collinwood) smo meseca marca nabrali sledeče prispevke za politično akcijo za stari kraj. Družina Anon Zurec (Huntmere) je darovala \$5 namesto venca za pokojno Stefie Mermoljo. John Strancar, tajnik društva 312 SNPJ, je izročil \$3. Frank Bolek in žena sta dala \$5. Frank Pucel, ki je bil nekoč aktiven na društvenem polju, pa \$25. Rekel je, da mu je žal, ker se ni mogel udeležiti shoda naše podružnice 5. marca. Frank Lepa hvala za tvoj velikodušni prispevek in želimo še mnogo posnemalec.

Frank Kansut (Hale) je dal \$3. Matt Pišler namesto venca za pokojnim Walterjem Cerkvenikom (koliko?—ured.), družina J. F. Durn \$5, mrs. J. Česnik (Huntmere) dolar, John Božič (Lucknow) \$5, društvo 53 SNPJ (za marec) \$12.50, Progressivne Slovence, krožek št. 1, \$5 (določile so tako vsoto vsake tri mesece), Martin Plut (članarina) dolar, društvo 71 ABZ \$4 (članarina za jan. in febr.). Frances Wolf je nabrala \$6 in prispevali so: J. Godina in žena in Julia Ipa-vec; Louis Pavlič \$2 (izročil A. Skapin), društvo 450 SNPJ \$2.50, Frank Tegel \$1.50, mrs. Lavšin dolar (izročil F. Barbič), Stevo Vozel \$5 (izročil J. Zajc), društvo 22 SDZ \$2.50, Louis Kaferle \$2, Frank Zagar (Muskoka) ponovno... (vsota ni omenjena—ured.), mrs. Černigoi \$2 (izročil A. Jankovich), Progressivne Slovence, krožek 1, prispevale \$25 od prebitka zadnje veselice, društvo 312 SNPJ \$3, mrs. Kalin \$2 (izročila Marion Bashel), Paula Brate dolar (tudi ona je že večkrat prispevala, sedaj se nahaja v bolnišnici in želimo ji skorajšnjega okrevanja), Hacker Tavern \$3 (izročil A. Jankovich), društvo 23 SDZ \$3 (za tri mesece).

Skupnih prispevkov v marcu je bilo torej \$143. Poleg tega je znašala kolekta na shodu naše podružnice \$466.65. Skupno v marcu \$609.65. Torej je že lep doprinos. Iz blagajne smo dali toliko, da smo v marcu poslali v gl. urad \$850. Hvala vsem darovalcem kot nabiralcem.

Na kovrtah s prispevki, darovanimi na shodu 5. marca, je bistvo precej imen nečitljivih. V svojem poročilu sem potem omenil Ano Prišel, toda glasiti bi se morala Anna Kartel, ki je prispevala dva dolarja.

V prvih treh mesecih smo nabrali pri naši podružnici, oziroma poslali v gl. stan Sansa \$1100. Torej je že lep doprinos, toda lahko bi bil še večji, ako upošte-

vamo velikost naše naselbine na vzhodni strani in zraven še Euclid. Veliko je rojakov, ki še niso prispevali ne za to, ne za pomožno akcijo. Upam, da se bodo še odzvali. Na drugi strani pa imamo zavedne in požrtvovalne rojake, ki so zabeleženi s prispevkom skoro v vsakem seznamu. Dolžnost je nas vseh, da prispevamo po svojih močeh. Torej daj rojak, prispevaj rojakinja na oltar tvoji in moji rodni krvaveči domovini, da bo čim prej rešena trpljenja in da ji bo čim prej zasijalo sonce svobode.

J. F. Durn, tajnik.

O filmu in revmatizmu

Salem, O.—Minilo je že skoro dve leti, odkar se nisem oglašila in tudi nobenega pisma napisala, ker nisem imela pisalnega papirja in ne zalepk, pa tudi pero je bilo precej rjavno. Tako sem se oni dan podala v mesto, da si nabavim te robe. Tam se ustavim tudi pred "šovom", ogledujem slike in si mislim, če bi bilo vredno iti v kino. Plačam 44c in hitim notri. Sedaj pa vam povem, kaj sem videla na platnu.

Na sliki sem videla družino treh članov—očeta in dve hčerki, ena stara 14, druga 19 let. Neki večer prosi starejša hči očeta, da bi ji pustil na zabavo vojakov, ki morajo iti drugi dan preko morja. Oče ni hotel o tem nič slišati, ona pa hoče iti na vsak način na ta ples. Ali kako se zmuzniti?

Pokliče po telefonu nekega fanta, ki je delal v banki in bil vanjo zaljubljen do ušes, ako bi jo hotel spremiti v "šov" in naj pride ponjo na dom. Ona se drugače ni dosti zanimala zanj, toda je vedela, da bo zanj vse storil. Res potrkna na vrata in že odmarširata proti kinu z očetovim dovoljenjem, ker fant je bil ugleden.

Na poti mu začne razlagati, da bi šla rada na vojaško zabavo, toda oče ji tega ne dovoli. Prosi fanta, ako bi bil tako dober, da gre sam v "šov", ona pa gre na plesališče, potem jo naj počaka in bosta šla lepo domov. Tako oče ne bo nič vedel o tem. Fant ji napravi to uslugo, kajti bila je lepa kot angel.

To vam je bila zabava! Plesali so kot za stavo, metali dekleta drug drugemu v naročje in pridno pili "lemonado". Tudi ta 19-letna deklica je bila med njimi, plesala divje in pila "lemonado". Zanj se je končalo tako, da je še tisti večer postala—žena in mati... Vrnila se je že ob osmih zjutraj, toda fant jo je še vedno čakal pred "šovom" in potem odpeljal domov.

Ali strahota, bilo je treba pred očeta, toda tudi to se je nekako izteklo. Večja smola je bila potem, ko se je zavedla, da je tisti večer malo preveč pila "lemonado", se poročila, toda ne ve s kom. Bila je v veliki zagati, ker pod srcem je tudi začutila, da je mati.

Prične se dobrikati tistemu fantu, ki jo vpraša za roko. Ali treba je bilo povedati, da je že poročena, toda ne ve s kom. Vseeno se je nekako rešila iz te zagate in sledila je poroka s tem fantom. Pride čas in mora v bolnišnico na porod. Leži v lepi postelji in ko jo pride pogledat možiček, mu pravi: "Oh, kako si ljudi vlekel za nos, zdaj si pa papa..." in mu pokaže šest novorojenčkov. Tako se je ustrašila, da je omahnil in si mislil: "Jaz sem papa, kdo je pa stvarnik?"

Tako so v Hollywoodu obdelali ta—"vojni problem". Snov ni čisto iz trte izvita, kajti o podobnih slučajih smo lahko že č-

tali v listih, ko se je kako deklica "čez noč poročila" z neznanim ji vojakom, ker je preveč pila "lemonado" in tudi postala mati, ne da bi vedela s kom.

Sedaj pa o drugem. V nedeljo, 2. aprila sem se odpravila k družini F. Sabec in J. Celin, ki so ponovili Proletarca in dali pozdravni oglas za Majski glas.

Sedaj pa hočem povedati še mojo povest, kako sem ozdravila od revmatizma. Bilo je leta 1930, ko sem ležala na postelji osem tednov in se nisem mogla nič premakniti—prelagati so me morali drugi. Takrat smo imeli sosedo, ki so imeli tukaj nekaj moških na stanovanju, dasi je bila tudi njih družina precej številna.

Neki dan me pride obiskat več oseb te družine. Pravijo, zakaj ne grem tudi jaz z njimi v Canton, O., kjer poznajo človeka, ki me bo gotovo ozdravil; oni da so tja že peljali svojega sina in tudi njih "borda" s tresočimi rokami je šel. Ona je tistega človeka vprašala, če bi ozdravil tudi njeno mater, živečo v Scrantonu, Pa. Vpraša jo, če ima kako njeno sliko, da jo bo tako lažje zdravil, še bolj pa je, če pride mati sama k njemu, kajti bo prej ozdravila kot če jo "zdravi po sliki". Šla je po mater in jo peljala v Canton.

Vprašam jo, kako tisti človek zdravi, ali če koga ozdravi. Rečila je, da ne da nič zdravil in da sam izgleda suh in bled. Drugi dostavi, da je zato suh, ker se čede noči z "vilami poti". Poslušam še nekaj časa, medtem ko vprašam, kdo jim je svetoval, naj gredo tja. Povedo mi, da nekdo žena iz Salema in da tisti človek gotovo ozdravi vsakega, ki gre k njemu. Vprašam, koliko računa. Pet dolarjev za vizit. Lepo se jim zahvalim in jim svetujem, naj še gredo tja, ako imajo kaj dolarjev, jaz pa se zahvaljujem za takega "zdravnika". Pa mi pravijo, da zato ne verjamem, ker ne verujem v Boga. Pravim jim, naj pridejo čez en mesec in mi povedo, če jih bo kaj ozdravil, najrajši bi pa videla, da bi jih ozdravil na možganih. Potem so odšli.

Dva tedna pozneje me obišče neka Hrvatica. Pravi mi, zakaj tu trda ležim in zakaj se ne iznebih revmatizma. Ona da ve za "lečnika", ki ozdravi revmatizem, če ni kostni. Vprašam jo, če je obiskala tistega "lečnika" v Cantonu. Pravi, da ne, pozna pa človeka v Youngstownu. Tisti "lečnik" v Cantonu da kmalu odpotuje v stari kraj, v Rumunijo, ker že ima deset tisočakov. Obljubim ji, da bom šla k "lečniku" v Youngstown.

In res sem šla in tudi ne zaman. Sedaj grem k njemu enkrat vsako leto. Njegov način zdravljenja je uspešen, ako nimate kostnega revmatizma. On ne daje nobenih zdravil in tudi nobene "javbe" za mazanje. Tona Valentincič, tudi ti greš lahko k njemu enkrat vsako leto, ker si precej rdečeličen, da malo ti ste rdeče spustiš. Boš videl, da te potem ne bo več mučil revmatizem. Pa pozdravljeni!

Francos Milhevo.

Vsakega nekaj

Export, Pa.—Ko to pišem, 4. aprila, sneg tako pada kot meseca januarja. Dosti časa imam za čitanje, samo premalo je imam samo Prosveto in Proletarca. Kmalu bo dve leti, odkar sem pustil delo v majni. Delal sem v več državah, najprvo v Zagorju ob Savi, potem v Nemčiji in tukaj v Ameriki. Vsega skupaj sem kopal premoč 46 let.

Od vsega tega nimam nič drugega kot to, da sem poln revmatizma in tudi nadušljiv sem. Če grem malo v hrib, diham kot star konjski meh. Imam malo penzije, toda premalo, ker sem večkrat "brol". To je dobro, da imam dobro desno polovico, ki mi včasih da 50 centov, da grem lahko v klub na kozarec piva.

Kritika v Prosveti je sedaj malo ponehala. Zdaj se po malem le "babnice" včasih usekajo radi starega naseljenca. Ne vem, kaj je vzrok, da je v Prosveti zmiraj kakšna kritika. Pred tremi leti je bilo na primer veliko kritike radi samotnega kolektarja—ker je bila na njem slika majhnega dečka. Zadnje dve leti so na kolektarju punčke in je vse "O. K."

No, enkrat bi pa zopet lahko dali kakšnega moškega na kolektar, saj je možki spol že veliko storil za človeško družbo, dasi zdaj

veliko delajo tudi ženske za obrambo dežele. Ampak meni se zdi, da ne bomo imeli take sreče, kajti bi na kolektar prej dali sliko velikega psa kot pa kakšega "dedca".

Ko se je malo umirilo radi tišega fantka, je pa prišla kritika radi konvencije. Takrat pa po visokih dnevnicah—\$12 na dan. Kdor se je šel bolj naprednega, bolj je mazel po papirju. Potem so imele druge zveze in jednote svoje konvencije še z večjimi dnevnicami, toda je bilo vse tiho.

Clevelandski France je zadnje čase kar nekajmalo. Gotovo se mu bo veliko nabralo in potem bo malo za špas, malo za reševanje. Tony Medved se je včasih tudi kaj oglašil tam iz coloradskih hribov, ampak že precej časa nismo nič slišali iz njegovega brloga. Mogoče je "zavohal" kakšno medvedko in se sedaj kratkočas z njo—morda že tudi z naraščanjem. Po svojem "primku" res spada v coloradske hribe, drugače je pa fajn fant.

Pri našem društvu 232 SNPJ je umrl Peter Dolenc v visoki starosti čez 80 let. Bil je ustanovni član društva v Pleasant Valleyju. Pokopan je bil 3. aprila. Zapušča tri hčere, dva sinova in več sorodnikov. Rojen je bil pri Kamniku na Gorenjskem. Blag mu spomin!

Anton Rozina.

O potovanju v Colorado—IV

Library, Pa.—Poslovil sem se od Walsenburga in ko pridem na vlak, mi je konduktor vzel vozni listek. Mislim sem, da je vse dobro, toda čez nekoliko časa pride nazaj in mi pravi, da se ne vozim s pravim vlakom. Mislim sem, kako more to biti, saj vendar drugi ne gre od tam kot le t in eden popoldne. Pelje me v pisarno, kjer mi zopet pove, da nisem na pravem vlakom. Pravi mi, da moram plačati vozni listek od Walsenburga do Denverja. Kaj hočem, plačal sem \$4.16, nakar mi da rezit in mi pravi, ki pridem v Denver, naj grem na postajo v pisarno in bom dobil nazaj tisti denar.

Pa petih urah vožnje dospem v Denver, kamor dospem vlak od devetih zjutraj. Vlak za Chicago bi moral dobiti popoldne ob eni, toda je imel zamudo. Na postaji izvem, da bom dobil vlak šele od devetih zvečer. Vprašam ga, če bom dobil povrnjen tisti denar, ki sem ga plačal za vožnjo od Walsenburga do Denverja. Pravi, da ga bom dobil v Pittsburghu, kjer sem kupil vozni listek. Mislim sem, da bo tako, toda g tudi tam nisem dobil.

Sedaj bom torej moral čakati vlaka 12 ur. Kam naj grem, da bo prej pretekel dan? Mesto mi ni znano, ker sem šele prvič v Denverju. Tukaj ne poznam nikogar, čeprav sem imel naslov pr rojakov. Tako sem kar hotel po mestu kot izgubljeni sin. Denver je lepo in veliko mesto. Popoldne sem našel nekega pr morskega rojaka, ki ima gostilo no precej daleč od kolodvoza. Ko pridem notri, slišim italijansko govorico in tudi par hrvaških besed. Takoj si mislim, da moram biti ta človek Primorec, ki govori italijanski in hrvaški. Vprašam ga po narodnosti in pravi, da je Primorec. Nekoliko sva pogovorila in ko ga vprašam, kaj žive Slovenci, mi pravi, da trdijo štiri milije daleč. Dostavi, da je tam dosti Slovencev in Hrvatov. Vprašam ga, katera poučba na vozi tja in mi pove, kakor tudi zadnjaja postaja.

Sedaj pa ne vem, ali bi šel sem ali tja, ker si imena zadnje postaje nisem zapomnil. Torej je najbolje, da se držim v mestu in počakam vlaka, da me odpelje proti Chicagu. Tako tudi storim. Končno ga pričakam in zasledim. Mislim sem, da sem dobil brzo vlak, toda ni bil preveč hiter, ker nas je vzelo 24 ur predno smo prišli v Chicago. Po Kansasu smo se vozili ponoči in torej nisem nič videl. Proti jutru pridemo v Nebrasko in na postaji vidim napis Lincoln. Ta drvari je prav lepa, ker je sam razvnan. Tudi vožnja po lowi se mi je dopadla, ker ne vidim drugega kot samo ravnino. Ko smo prišli na drugo stran reke Mississippi v Illinois, tam je bilo bolj hribovito.

Pridemo v Chicago in tam sem čakal le eno uro do vlaka, ki me je odpeljal proti Pittsburghu. Vožnja po drugih državah (Daj se 2. stran.)

Rusija—glavna evropska sila

Pogajanjem v Moskvi med Finsko in sovjetsko Unijo, ki so baje že v teku, bodo brez dvoma sledila pogajanja med ostalimi nacijskimi satelitskimi državami in rusko vlado. Bliskovito rusko prodiranje na zapad bo prisililo Rumunijo in Bolgarsko, da bosta sledili zgledu Finske, dočim bo Hitler lahko dalj časa držal v svojih krempljih Ogrsko.

Vsled novega položaja v vzhodni Evropi, ki so ga potisnile na površje ruske zmage, je sedaj mnogo ugibanj o bližnjih razvojih dogodkov v okupiranih deželah. Najbolj aktivna v tem pogledu je čehoslovaška vlada v Londonu, ki se pripravlja, da se preseli v osvobojeni del čehoslovaške Rutenije, kar se bo s sporazumom sovjetske vlade zgodilo takoj, čim bodo nacijske čete pognane čez Karpate.

Ves razvoj pogajanj in bodočih preureditev odvisi od Rusije, ki sedaj podi invadorja s svojega in drugih ozemljih proti Nemčiji. To znači, da je že sedaj Rusija glavna evropska sila, ki bo po vojni najmočnejša činiteljica evropske povojne preureditve.

Jan Masaryk, podpredsednik češke ubežne vlade in zunanji minister, je v svojem govoru pred člani ogrskega demokratičnega kluba v Londonu dne 5. t. m. izjavil, da bo sovjetska Rusija prišla iz te vonje kot vodilna sila v Evropi. Znano je, da je češka vlada v zadnjem decembru s sovjetsko vlado v Moskvi podpisala pakt medsebojne vzajemnosti, kar je zlasti za Čehoslovaško velikega pomena sedaj in bo še večjega v bližnji bodočnosti. (Kakor Rusi, tako so tudi Čehoslovaki—praktični realisti, ki računajo na dejstvene možnosti. Čehi se ne bojijo komunističnega bahbava, temveč se zavedajo, da edino z rusko pomočjo lahko izvedejo program obnove svoje države.

Masaryk je dejal, da obdružuje Rusijo, "toda mi, kat Čehi je ne bomo posnemali v vseh ozirih; naše zadeve bomo reševali in vodili na svoj način." Glede bodočnosti Nemčije, čim bo poražena, je Masaryk rekel, da oni so za popolno razorožitev nemškega rajha po zaključeni vojni. "Zadnja bitka v tej vojni se mora vršiti na nemškem ozemlju," je poudaril Masaryk. Svoj govor je zaključil z izjavo, da je uverjen, da se bo ogrska masa dvignila proti fevdalizmu in ga zdrobila in da bo Ogrska postala demokracija ter kot taka živela s svojimi sosedi v mirnem sožitju.

Iz Masarykove izjave je razvidno, da bo Čehoslovakija po vojni sama gospodar na svojem ozemlju ter da bo rešila svoje domače probleme na svoj način, dočim bo posnemala sovjetski sistem v tirtih pogledih, ki bodo zanj primerni. Pri tem je značilno to, da češki državniki ne nameravajo sodelovati pri razkosanju Nemčije, temveč le zahtevajo, da se popolnoma razoroži.

Bolj kot katera druga evropska država, ki si je prizadevala, da uredi svoje razmere na resnično demokratični podlagi, ima baš Čehoslovakija največ bridkih izkušenj iz predvojnege časa, ko sta jo njeni zaveznici, Francija in Anglija, izdali in prodali. Te izkušnje so jim bile draga šola, da se morajo v bodoče zanašati le nase in na tisto državo, ki je doslej pokazala največ smisla in volje za njeno bodočnost.

Kaj pa Poljska? Ali je poljska ubežna vlada pokazala isto razumevanje položaja kot so ga Čehi?

Poljska ubežna vlada v Londonu je izpričala svoje razumevanje glede ureditve meje med njo in Rusijo s tem, da enostavno zanika ruske zahteve na vsej fronti. Večina članov te vlade spada v kasto poljskih zlahčencev (plemenitašev), kateri nočejo ničesar slišati o kakim mimi preureditvi rusko-poljske meje; ti zakrknjeni rusofobi nočejo priznati Curzonove črte za podlago zadevnih pogajanj.

Poljski šovinisti zahtevajo, da ostane v mejah Poljske vse ozemlje, ki so ga vzeli Rusiji po zadnji vojni; še več, oni zahtevajo celo nekatere kraje, ki niso pred sednjo vojno spadali Poljski. Značilno pri tem je to, da jih v tem podpirajo domala vsi Poljski, tako tudi nekateri demokrati, liberalci in celo nekateri socialisti, ki so se v tem oziru postavili na stališče ozkotirnega nacionalizma. Pred kratkim so namreč te skupine izjavile, da za Poljsko je veliko večje nevarnosti Rusija nego Nemčija. Oni se boje sovjetske Rusije bolj kot se boje Hitlerja. Take in podobne izjave so sicer poceni, vendar pa kažejo plitko mentaliteto poljskih emigrantov v Londonu.

Bodočnosti poljskega naroda bi mnogo več koristilo, če bi imel ta narod državnike, ki se bi lahko vsaj malo primerjali češkim državnikom. Češki državniki so resnični predstavniki svojega naroda, dočim poljski zastopniki predstavljajo le interese poljskih logatašev—tistega imovitega razreda, ki se ni brigal za ljudsko blaginjo, temveč je to ljudstvo le izkoriščal in ga držal v temi. Za tako uredbo se "borijo" poljski zlahčenci, ki vedirajo na varnem v Londonu; oni si prizadevajo, da si utrdijo svoje pozicije za nadaljnjo izkoriščanje poljskega ljudstva, poleg tega pa tudi ruskega ljudstva, katero je v spornem ozemlju v večini. Dejstvo je, da so na spornem ozemlju vladali poljski veleposelniki, dočim so tamkajšnji ruski in poljski prebivalci zanje gaval kot brezpravna masa sužnjev.

Vzlic ruskim uspehom v boju proti nacijem, se poljska ubežna vlada ne da premakniti s stališča, da se bi pogajala s sovjetsko vlado glede bodoče meje. Niti Curzonova linija, ki je bila po zadnji vojni postavljena po nepriistranskih veličkih, jim ne ugaja, četudi je sovjetska vlada izjavila, da se lahko smatra ta črta le za podlago pogajanj in da je pripravljena dati koncesije.

Vse izgleda, da bo Rusija odale naprej igrala glavno vlogo pri bodoči ureditvi evropskih vprašanj, ki se neposredno tičejo njenih interesov. Da bo Rusija znala boljše urediti zamotane evropske razmere, ki so jih prej kontrolirale zapadne velesile, se pač lahko pričakuje—slabše pa gotovo ne bo.

Kitajski vojaki v akciji proti Japencem na burmaki fronti.

Nemci se pripravljajo na poraz

Napisal Donald Bell

Zdaj, ko se je pokazala rdeča armada na rumunskih tleh in je zategadelj poraz postal le še vprašanje časa, so začeli nacisti izvajati gigantne operacije na gospodarskem polju, katerih namen je, da si ohranijo po porazu čim več napljenega imetja.

Najbolj znamenite in zvite nemške glave so se lotile tega posla, pri katerem velja pred vsem likvidirati čim prej in pod najugodnejšimi pogoji vse nemške vrednote v satelitskih deželah. Vse to se tudi vrši v takozvanem nemškem "Blitz-tempu".

Kako so si nemški zavojevanci prisvojili ta imetja, je vseeno. Del so jih zasegli, del pa poplačali z denarjem zasledenih dežel, ki so morale potem te zneske plačati nazaj kot "stroške okupacije". Za vsakega teh slučajev Nemci dobro vedo, da bodo kmalu zgubili vso vrednost, v vseh nemških deželah kar na kratko, brez odloga, čim propadejo.

Kar zdaj poskušajo, je to, da prenesejo čim več teh posesti v Nemčijo. Zaradi tega morajo vse skupaj najprej spreminiti v prenosljive vrednote. Nemci se zanašajo na to, da bo v Nemčiji manj mnogo težje pograbit naradne vrednote, stroje itd. Tako mislijo, da bodo mogli ohraniti večji del naravnih stvari in udobno počakati, da minejo težka leta, ki bodo sledila vojni.

Najbolj jasno je videti to njihovo stremiljenje tam, kjer jih vojaški dogodki silijo, da se podvzamejo. To je pred vsem na Balkanu. Ruske armade bodo kmalu mogle na Rumunskem začeti pobirati stvari, katere so jim potrebne in ki bodo pozneje vpisane na račun, katerega bo morala poravnati Nemčija. Da se temu izognejo, so Nemci že odposlali v Nemčijo blaga za 20 milijard lejev, a plačali so to blago z obligacijami rumunske vlade, katere imajo sami v rokah. Nekatere druge stvari, ki so bile poslane v Nemčijo, so bile plačane s pomočjo občinskih kaznic in železniških bondov. Nemški časopisov, ki pišejo o teh stvareh in prenosih, je razvidno, da je prešlo tudi mnogo rumunskih industrij iz nemške posesti zopet nazaj v rumunske roke. Seveda podrobnosti o teh transakcijah ne dajejo nobenih.

Leto se vrši tudi že na Madžarskem—tam pokažejo uradne nemške številke, da je šlo za ogromne vsote, ki dosega približno 230.000.000 pengov. Približno 200 milijonov je kritih z obligacijami, katere mora nemška javnost oddati. Vsi Nemci, ki imajo madžarske vrednostne papirje v svoji posesti, jih morajo naznaniti. Nemški privatniki, ki so imeli več zaupanja v madžarske vrednote kot v nemške papirje, morajo zdaj prijaviti svojo posest Reichsbanki, in dobe kot protivednost v zamenjavo nemške marke. Reichsbanka je tudi predala vse te in druge madžarske vrednote nemški vladi, ki z njimi nakupuje vrednote na Madžarskem in jih pošilja v Nemčijo.

Trideset milijonov pengov je bilo posvojenih takozvanih repatriacij industrijske opreme. Tu je more biti nobenega dvoma o tem, za kaj je šlo—vse mešane nemško-madžarske družbe so bile razpuščene in nemški del imetja je bil poslan v Nemčijo. Tudi to je šlo pod pokroviteljstvom nemške vlade, toda izvedeno je bilo od zasebnikov. Nemški industrialci so se posluževali svojih velikih bank zato, da je bil nemški del industrijskega imetja prenesen v Nemčijo.

Na Slovaškem je Nemčija na sklenjen način razbremenila imetja za približno 350 milijonov pengov. Tudi tu so Nemci z vso svojo znanostjo natančnostjo skrbeli za to, da čehoslovaški državljanje ne bi našli v roke nemškega imetja, katere bi mogla zapleniti.

Cele, Bolgarske prihajajo podoben način postopanju. Kar se je začelo zahodne Evrope, je tudi tu postalo jasno, da se Nemci tudi tam že pripravljajo na likvidacijo svojega imetja in prenos v Nemčijo.

Zdaj, ko so slovenski državljani, da ne bodo priznali nobenega sprememb imetja, ki so

večanstva in zgodovine inteligentna žrtev. V onem času moralne depresije demokracije je bil jugoslovanski 27. marec najhujši moralni udarec za Hitlerja in najjačji dokaz, da ni uspel v podrejenju Evrope. Dogodilja je to tudi dokazali, da je 27. marec izval Hitlerja na odloke, ki so mu pokvarili načrt udara na Rusijo in ga zadržali šest tednov. Pokvarilo mu je to tudi načrt v Afriki in kasneje so dogodki pokazali jasno, kako katastrofalno je bilo vse to za osiše.

In tudi če bi bila resnica, kar je rekel Hitler, da je 27. marec 27. marca, "da Jugoslavija več ne obstoja", bi 27. marec ne izgubil svojega pomena in značajne odločnosti.

In kaj se je medtem v resnici godilo v Jugoslaviji—med tem časom treh let? Duh, ki je kakor vulkan planil iz duše naroda pred tremi leti, je obdržal pri življenju najčudovitejšo borbo, katere neprestano dela preglavice sovražniku. Po uradnem zločinu Jugoslavije se je na stoterih mestih pojavil odpor ljudstva, ki se je končno zvil v veliko jugoslovansko demokratično gibanje pod maršalom Titom. Vsi Jugoslovanci—Slovenci, Srbi in Hrvatje—vseh ver—pravoslavne, katoliške, muslimanske in judovske—so se spojili v en sam velik, nezlomljiv ljudski pokret, ob katerem se že več kot tri leta lomila Hitlerjeva ofenziva za drugo. In to gibanje danes po Churchillovem izjavljanju drži na terezu več nacijskih divizij nego zavazniška fronta v Italiji. Istočasno pa nosi tudi duh prave demokracije, katere ne samo, da hoče ustvariti veliko demokratično federativno Jugoslavijo, nego bo tudi prerodila ves Balkan in vso centralno ter vzhodno Evropo.

Tekom teh treh let je bilo mnogo slabega razumevanja jugoslovanske borbe. Požrtvovalna borba Jugoslovancev, ki je rešila tisoče in tisoče ameriških in angleških življenj, je bila prikazovana kot anarhija, kot civilna vojna, revolucija in bratomorstvo. Pri tem se je pozabljalo, da tiranije in diktature smatrajo vsako težnjo po svobodi za revolucijo. Habsburžani so menili, da je revolucija, ako narod zahteva svobodo tiska. Tiranija smatra za revolucijo, ako narod zahteva pravico tajnega glasu. Za fašizem je revolucija, ako človek hoče, da je upoštevati kot človek. Medtem pa vemo, da so to osnovna načela, na katerih stoji ta velika dežela Lincoln in Washingtona. In če bi onadva imela odločati v tem pravcu, sem prepričan, da bi dvignila enak odpor ljudstva, kakor ga vodi maršal Tito in osvobodilna vojska Jugoslavije. Zato ljudstvo Jugoslavije v svoji nadloveski borbi pričakuje in prosi ljudstvo Združenih držav za razumevanje in moralno pomoč.

Smrt fašizmu! Svoboda narodu!"—ZOJSA.

Nemci in petrolej

London. (ONA).—Tukajšnji izvedenci so prepričani, da se nahaja zdaj že polovica Hitlerjevih petrolejskih virov v precejšnji bližini rdeče armade. V Rumuniji, na Madžarskem, na Poljskem in v Estoniji grozi Hitlerju izguba petrolejskih virov, ki bi bila za njegovo žejno vojno masino, ako ne pogubonosna, vendar pa zelo kritična.

Nemško porabo petroleja cenijo na letno približno 15 milijonov ton. Od teh jih pride približno polovica iz omenjenih krajev. Toda tudi ako bi Hitler izgubil vse te virov petroleja, ki bi bila za njegovo žejno vojno masino, ako ne pogubonosna, vendar pa zelo kritična.

Nemško porabo petroleja cenijo na letno približno 15 milijonov ton. Od teh jih pride približno polovica iz omenjenih krajev. Toda tudi ako bi Hitler izgubil vse te virov petroleja, ki bi bila za njegovo žejno vojno masino, ako ne pogubonosna, vendar pa zelo kritična.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

ni bila tako slaba, toda ko sem prišel na vlak Pennsylvanske železnice, sem šel videl, kako umazani vozovi so. Kamor sem prišel, sem imel umazane roke, kakor bi ves dan nakladal premog, vozovi pa tako nabasani, da so morali mnogi stati. Jaz sem imel srečo, ker sem prišel dovolj zgodaj na vlak. Če bi bil prišel par minut kasneje, bi moral stati od Chicaga do Pittsburgha, kakor so morali drugi. Take vožnje še nisem imel od takrat, ko smo se peljali v Galicijo. Takrat smo bili prav tako nabiti v živinskih vagonih. V našem vozu je od Chicaga do Pittsburgha stalo 15 do 20 potnikov, nekateri so sedeli kar po tleh, vojaki so pa kar ležali na tleh. Ne vem, zakaj prodajo toliko voznih listkov, ko vidijo, da ni prostora. Ampak kompanija se prav nič ne zmeni za ljudi, samo da je kupčija—profit.

Naj še omenim, kako smo se tresli, ker tisti voz je skakal kot bi vozil po kamnu, ne po tračnicah. Sramota za to kompanijo, ker ima take vozove v prometu. Človek mora plačati, pa še sedi ali stoji celih deset ur v tako zaničnem vozu.

Ko pridemo v Pittsburgh, grem najprej tja, kjer sem kupil vozni listek. Pokažem mu tisti rezit. Pogleda ga, mi ga vrne in pravi, naj grem v sedmo nadstropje, da bom tam dobil denar nazaj. Storim tako in pridem pred neko uradnico. Dam ji tisti rezit. Nekaj časa ga ogleduje, in nakar pokliče po telefonu, potem mi pa pravi, da nisem vzel pravi vlak. Kateriga pa naj vzamem, saj drugega ni bilo. Tako se pregovarjam s tisto žensko, ki mi prične naštevati, koliko je davke, koliko to in ono. Končno je našla toliko, da bi moral še doplačati. Tako so me "vfilkali" za \$4.18. Kadar volk dobi ovco, je več ne spusti, in kadar kapitalist dobi denar, ga tudi več ne izpusti.

Sedaj bom pa še omenil, kako sem obiskal drugega bratrance Simona Strimlana, ki ga tudi že nisem videl več let. Mislim sem, da bom še njega obiskal sedaj, ko imam čas. Pred več leti je živel v Libraryju, leta 1929 pa se je preselil v Rittman, Ohio. Delal je v papirnici. Sedaj, ko sem bil pri njem, je bil bolan že par tednov.

Omeniti moram, da imam prav slabo srečo z mojim bratrančkom. Kamor sem prišel, povsod bolezen. Ko sem prišel v Colorado, sem našel Joeva Zupančiča z zlomljeno roko. Mislim sem, da bom Simona našel pri boljšem zdravju, toda je bil še slabši kot Joe. On sploh ne more nič uživati. Pravi, da ga žleodec boli. Zdravnik pride večkrat k njemu, toda mu ne more nič pomagati. Zdaj čaka, kdaj ga zdravnik pošlje v bolnišnico, da z X-žarki ugotove, kakšno bolezen ima. Čaka že 14 dni, toda ne more priti na vrsto, toliko bolnikov je. Rad bi šel v Wadsworth v bolnišnico, ker je samo pet milj oddaljena, toda tudi tam ni prostora. Rekel je, če ne bo nič, bo moral iti v Barberton, 12 milj daleč. Daj kot bo čakal, slabše bo. Že lani ga je enkrat tako prišlo, da je moral biti pet tednov doma. Sedaj se bo gotovo moral podvreči operaciji. Želim mu hitrega okrevanja.

Ko sem prišel tja, sta bila sama doma. Ko smo se nekoliko pogovorili, pravi, da bo poklical sina Franka, da me bo kam peljal. On res kmalu pride in pravi, da se bomo malo peljali. Rekel sem, da bi šel rad v Barberton, toda je predalet, ali Frank je bil s tem predlogom zadovoljen. Spravimo se v karo in z nami je šla tudi Frankova žena.

Ko pridemo v Barberton, se najprej ogledam pri Mattu Močniku, ki pa ni bil doma. Vprašam ženo, kje je on in pravi, da mora biti v Slovenskem domu. Gremo tja in vprašam nekoga, če je Matt Močnik tam. Pove mi, da je šel v Akron, toda bo kmalu nazaj. Potem si nekoliko ogledamo kegljice, ki je moderno urejene in tudi vedno dosti kegljačev. Vrnemo se, če bi šli lahko v klub. Pokaže mi predsednika, kateri pravi, da gremo lahko, ko mu povem, kdo in odkod smo, in tudi sam gre z nami.

Potem pride Matt, ki ga že dolgo nisem videl. Vprašam ga, če sta Ocepkova tukaj, da bi jih tudi rad videl. Ni jih bilo, dasi pridejo večkrat; da bi jih šel iskat, je bilo pa že prepozno. Par besed sem spregovoril z Ocepko hčerko, ki je bila v Slovenskem domu. Je zelo prijazna dekle in govorila je kar slovensko.

Ob enajstih se tudi mi vrnem proti Rittmanu. Pri Simonu sem se pomudil še dva dni, potem se pa zopet vrnem v Penno. On ima štiri sinove. Dva sta še doma, eden je v Londonu že več kot leto dni, mlajši pa je bil na italijanski fronti 18 mesecev, a zdaj je v bolnišnici v Afriki že tri mesece. Nadejajo se, da pride domov. Hvala Simonu in njegovi ženi za prijaznost in gostežbo in želim, da kmalu ozdravi. Tako se je končalo moje potovanje v Colorado in Ohio.

Jakob Zupančič, 388.

Sporazum med Španijo in zavezniki

Možnost sklenitve ekonomskega pakta

London, 10. apr.—Doznavna se, da je Amerika umaknila zahtevo za popolno ustavitev izvoza tungstena iz Španije v Nemčijo in s tem utrla pot dosegaj spoznanja s Španijo. Pričakuje se, da bo Španija podpisala ekonomski pakt z Ameriko in Veliko Britanijo.

V teku pogajanj je Amerika pritiskala na Španijo za popolno ustavitev izvoza tungstena v Nemčijo. Diktator Francisco Franco je izjavil, da je za znižanje izvoza na eno desetino. Ameriške avtoritete so potem predlagale kompromis, na čigar podlagi naj bi Nemčija dobila le pet odstotkov tungstena iz Španije od normalne količine.

Vlada premijera Badogija dobi 12 izmed 14 italijanskih parnikov, ki so internirani v lukah Balerijskih otokov. Vprašanje dveh ostalih parnikov pride pred posebni tribunal, prav tako vprašanje italijanskih bojnih ladij, ki se nahajajo v španskih lukah.

Francova vlada mora omejiti aktivnosti članov nemških konzulatov, agentov in špionov v Tangierju.

Ostanki španske plave legije v Rusiji morajo biti razpuščeni. Izjema naj velja le za neznačilno število španskih prostovoljcev, ki so stopili v nemško armado.

Britska armada ne mara židov

Vlada pojasnila svoje stališče

London, 10. apr.—Vlada je odobila zahtevo, izrečeno v parlamentu, glede premetitve židov, ki služijo v poljski armadi, v britsko armado. Trdi se, da so židje v poljski armadi obsovali.

Zahtevo je stavil poslanec Tom Driberg, član neodvisne stranke. Državni minister Richard Law, je dejal, da poljska ubežna vlada skuša storiti vse, kar more glede kontrole obnašanja poljskih čet napram židom. Premestitev židov iz poljske v britsko armado ni mogoča zdaj, ko so v teku priprave za invazijo zapadne Evrope in ustanovitve druge fronte.

Driberg se je pritožil, da razgovori, katere je imel zunanji minister Anthony Eden s člani poljske vlade, niso prepričali manifestacij sovražstva proti židom v poljski armadi. On je tudi poudarjal, da to lahko povzroči resne komplikacije.

Najzanesljivejša dnevna delavska vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

ZAPISNIK

seje širšega odbora SANSa 8. januarja 1944
Hotel Sherman, Chicaga, Ill.
(Nadaljevanje)

SIRŠI ODBOR:

Frank Alesh	Katherine Krainz	Vital Vodusek
George J. Brince	Helena Kušar	Frank Wedie
Matija J. Butala	Johana Mervar	Josie Zakrajšek
Joseph F. Durn	Emma Planinšek	Agnes Zalokar
Josephine Erjavec	Mary E. Polutnik	Anton Zbanič
John Gornik	Frank Puncer	Joseph Zorc
Mary Jurca		Louis Železnikar

NODOMESTNI ČLANI ŠIRŠEGA ODBORA:

John Kumše George Stonich Anton Zorman

ČASTNI ODBOR: John Jerič (Amerikanski Slovenec)
Vatro J. Grill (Enakopravnost)
Anton Šabec (Glas SDZ)
Ivan Zupan (Glasilo KSKJ)
Louis Beniger (Mladinski List)
Albina Novak (Zarja)
Anton Terbovec (Nova Doba)

Preide se na volitev nadzornega odbora.

Br. Zalas priporoča, da predsednik imenuje tri člane tega odbora. Br. Kristan izjavi, da bi rajši videl, da se jih izvoli z glasovanjem.

Imenovani so sledeči bratje in sestre: Zbanič, Puncer, Vodusek, Alesh, Brince, Zorc, Erjavec, Gornik, Železnikar.

Imenovanje sprejmemo in so izvoljeni v nadzorni odbor: sestra Erjavec in brata Vodusek in Zorc.

Br. Vodusek prosi, da se njegova izjava, ki bodo sledila, vzamejo bratsko v upoštevanje. "Dejstvo je, da ni bilo popolnega spoznanja med nami, saj so nekateri celo pisali proti SANSu in izstopali iz njega. Obsojam te izstope, kakor tudi obsojam in obžalujem zaletavanje v Adamiča. Toda naj vam dam najprej nekoliko ozadja. Bil sem odločen Slovenec že v stari domovini in tudi jaz sem bil nazvan za—komunista! Moja družina je bojovno narodna. V najhujši diktaturi je moj brat razvil prepovedano slovensko zastavo na ljubljanski univerzi ob praznovanju dneva svete Save, ki je za Srbe zelo velik svetnik. Seveda je bil moj brat zaprt. In naj še dostavim, da meni ni treba reči 'reverend', ker sem med vami isto kot vi—brat Slovenec in Jugoslovane.—Pa poglejmo malo tja: partizani so začeli prvi oboroženi odpor. In komunisti so bili edini, ki so imeli sijajno organizirano podzemsko gibanje. Razumljivo je torej, da so imeli komunisti valno vlogo med partizani. Vendar pa se ne sme reči, da drugi Slovenci tam niso bili za odpor, ako se niso pridružili partizanom. Pač poznam ljudstvo tam, saj sem tu šele pet let... Kot prepričan Slovenec pozdravljam odpor partizanov, toda nočem, da bi kak oštek padel na druge. Tam jih še veliko čaka na pravi trenutek, ko bodo hrabro in brez oklevanja dali svoje življenje za osvobodjenje.—Poročila Adamiča so zanimiva. Njegovo knjigo 'My Native Land' sem prečital v eni noči—je sijajno delo, četudi se ne strinjam z vsemi njegovimi izjavami. Toda preko Rima prihajajo druga poročila o odporu onih, ki se ne strinjajo s partizani. Tako mi je bilo mogoče ustvariti si nepristransko sliko, dočim mnogi drugi tega niso mogli, ker so nasledili hujkanja. Od tu nimamo pravice, odločati bratom tam, kako državno obliko si naj zgrade. Osebnost imam pravico pisati v javnosti o svojih načrtih, kakor jo ima Adamič. O tem se razumemo. Toda tu se moramo dvigniti nad osebna prepričanja. Trudil sem se, da pregovorim one, ki se hoteli izstopiti. In potrebno se mi zdi pogovoriti se o nekaterih stvareh in priti do jasnosti. Mi katoliškega mišljenja smo se sestali in zedinili, da predložimo sledečo resolucijo:

SANS smo ustanovili z namenom, da združimo vse ameriške Slovence k delu za trpeči slovenski narod v stari domovini.

Slovenski kongres je postavil SANS nad vse stranke in struje. Postavil mu je kot edini cilj delovati in boriti se za združitve vseh Slovencev v svobodno in demokratično Slovenijo v federaciji z drugimi južno slovanskimi narodi in propagirati to idejo z vsemi močmi med Združenimi narodi in zlasti v naši državi.

Prepričani smo bili, da smo s tem izjavili težnjo in voljo celokupnega slovenskega naroda, ki je ječal in ječ v stari domovini pod nasilno okupacijo. Prepričani smo bili, da so tudi tam vsi brez izjeme struj ali strank odločeni boriti se za ta isti cilj.

Med tem ko se dogodki v domovini hitro razvijali. En del slovenskega naroda, pod pretežnim vodstvom komunistične stranke, ki je edina že takrat imela v rokah dobro razpredano podzemno organizacijo, se je odločil za takojšen oborožen odpor proti okupatorjem. Z žalostjo ugotavljamo, da je pri tem—v silno neurejenih in razrušenih razmerah—prišlo tudi do ostrih strankarskih bojov in do bratormornega klanja in ubijanja, ki ga odločno obsojamo.

Iskreno pozdravljamo vsak odpor proti tujim nasilnikom. Nikakor pa ne odobravamo, da bi se s poudarjanjem samo tega odpora hotelo ustvariti videz, da so vsi drugi Slovenci postali nezvesti našemu skupnemu slovenskemu programu. Prepričani smo, da so vsi kot ena sama ogromna sila pripravljeni, da udarijo po sovražniku ob prvi ugodni priložnosti. Enako tudi ne odobravamo misli, da bi tak prvi udar katerikoli posameznik skupini dal pravico, odločati potem o usodi celega naroda.

Če je SANS v poslednjem času po nekaterih vodilnih članih hotel utrditi in propagirati omenjene misli in sodbe, želimo in hočemo, da mu vrnemo spet tisti duh, v katerem je bil ustanovljen. Želimo in hočemo, da se SANS tudi odslej brez razlike, poudarjanja in izjavljanja raznih strankarskih načrtov za bodočo svetovno in domačo ureditev.

bori samo za združitve vseh Slovencev v svobodno in demokratično Slovenijo, ki naj si sama odloči svojo bodočo ureditev.

V ti borbi naj propagira še dalje to našo voljo med vsemi Združenimi narodi in išče njih pomoči in zaslombe, zlasti med našimi slovanskimi brati.

Skuša naj ohraniti med Slovenci v stari domovini duha skupnosti, ki bo ob pravem trenutku dvignil vse do zadnjega v odločen odpor in boj proti sovražniku; za tako vplivanje na Slovence v stari domovini naj skuša uporabiti zlasti tudi ves vpliv naše države.

Enako pa naj skuša tudi po svojih močeh obveščati vse Slovence v Ameriki pravično in nepristransko o resničnem stanju dogodkov in naše borbe.

Upamo, da je med nami še dovolj bratskega duha, da se združimo za temi cilji, ki smo si jih ob ustanovitvi zastavili."

(Ploskanje.)

Br. Calnar je istega mnenja ko br. Vodusek, da je tam še mnogo Slovencev, ki niso v vrstah osvobodilne vojske, a vseeno zaslužijo našo podporo. Toda enega vелеvažnega dejstva nikakor ne smemo pozabiti: Odločno smo proti prejšnjemu političnemu sistemu, ki je tlačil naš narod in obsojamo vse tiste, ki ga slovenskemu ljudstvu vsiljujejo še za bodoče. (Odobrovanje.)

(Dalje prihodnjil.)

1944
WAR FUND
LET'S GIVE

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Kraljevec

(Se nadaljuje.)

"Kam greš?" je vprašal Novikov.
"Priatelja nameravam pogostiti!" je rekel Ivanov, potegnil iz žepa stekleničico žganja in jim je zmagovito pokazal.

Sanin se je veselo zasmel.
Juriju sta se zdeli njegov smeh in žganje neumestna in neokusna ter se je s studom obrnil. Sanin je to opazil, a ni rekel nič.

"Hvala ti, o Gospod, da nisem tak kakor ta cestinar!" se je dvoumno smehljaj Ivanov v basu.

Jurij je zardel.
"Tudi... še norčevati se!" si je prezirljivo mislil, skomizgnil z rameni in odšel.

"Novikov, ti nezavedni farizej, gremo skupaj!" je sitnaril Ivanov.

"Kakšnega hudiča?"
"Žganje piti!"

Novikov je bolesto pogledal po drevoredu, toda Lide ni bilo videti nikjer.

"Lida sedi doma in se kesa svojih grehov," je pripomnil Sanin in se smehljaj.

"Neumnosti," je užaljeno zamrmral Novikov; "imam bolnika..."

"Ki bo lahko umrl tudi brez tvoje pomoči," se je oglašil Ivanov. "Sicer pa tudi lahko izpijeva žganje brez tvojega privoljenja."

"Napil bi se ali kaj," si je bridko mislil Novikov in rekel:

"No, dobro... pojdemo!"

Odšli so in Jurij je še dolgo časa lahko slišal okorni bas Ivanova in lahkomišelnih, prijaznih Saninov smeh.

Zopet je šel skozi drevored. Ženski glasovi so ga poklicali. Zina Karsavina in učiteljica Dubova sta sedeli na eni od klopi v drevoredu. Bilo je že čisto temno in komaj je bilo videti v senci dvoje postav v temnih oblekah, brez klobukov in s knjigami v rokah. Jurij je hitro in z veseljem šel k njima.

"Odkod pa?" je vprašal in jih pozdravil.

"V knjižnici sva bili," je odgovorila Karsavina. Dubova je molče odmaknila in očistila prostor zraven sebe; čeprav bi se Jurij rad usedel zraven Karsavine, vendar bi bilo to nerodno in zato se je usedel zraven ne prav lepe učiteljice.

"Zakaj ste tako mračnega in razdraženega obraza?" je vprašala Dubova in iz navade zbadljivo skremžila svoje drobne, suhe ustnice.

"Od kod ste vzeli, da sem mračnega obraza? Kar najbolj vesela. Sicer pa je v resnici nekako dolgočasno..."

"Najbrž nimate kaj delati!" se je norčevala Dubova.

"Vi pa imate kaj delati?"

"Da; nimamo časa za jokanje."

"Tistega tudi ne maram."

"No, pa se cmerite..." se je šalila Dubova.

"Moje življenje je postalo zdaj že tako, da sem se še smejati odvalil."

Skozi njegov glas so prodrle tako bridke barve, da so vsi nehote utihnili. Jurij je nekaj časa molčal in se smehljaj.

"Priatelj mi je pravil, da je moje življenje zelo poučno," je rekel, čeprav mu ni nihče tega pravil.

"V kakšnem oziru?" je previdno vprašala Karsavina.

"V tem oziru, kako ne sme človek živeti."

"No pa pripovedujte. Morda bova še medve izluščili kako jedro iz te prilike..." je predlagala Dubova.

Jurij je smatral svoje življenje za izključno nesrečno, sebe pa za izključno nesrečnega človeka. V tem je imel nekakšno žalostno zadoščenje in prijetno mu je bilo pritoževati se nad

svojim življenjem in nad ljudmi. Z moškimi ni nikoli govoril o tem, ker je instinktivno slutil, da mu ne bodo verjeli; toda z ženskami, zlasti z mladimi in lepimi, se je rad in obširno pogovarjal o sebi. Bil je lep in je dobro govoril in ženske so vedno čutile od njega sočutje, ki je bilo prežeto z zaljubljenostjo.

To pot je Jurij začel šalo in je lahko prešel v svoj navadni ton ter dolgo pripovedoval o svojem življenju. Po njegovih besedah se je izšlo tako, da so njega, človeka z ogromnimi močmi, razmesarili okolica in razmere, da ga niso razumeli v stranki in da je tega, da ni postal iz njega voditelj naroda, ampak navaden, iz ničevega razloga izgnani študent, kriv usoden slučaj in človeška neumnost, ne pa on sam. Kakor vsem zelo samoljubnim ljudem, tako tudi Juriju ni prišlo na misel, da to ni dokaz za njegovo izključno moč in da vsakega genialnega človeka obdajajo prav taki slučajni in ljudje. Zdelo se mu je, da njega edinega zalezuje težka in nepremagljiva usoda.

Pripovedoval je namreč zelo lepo, živahno in jasno, tako da je bilo še podobno resnici in deklari stva mu verjeli ter občudovali in se žalostili z njim vred. Godba je še vedno igrala prav tako brez takta, a tožče; večer je bil temen, sanjav in vsem je bilo sanjavo in otožno pri srcu. Ko je Jurij obmolnil, je Dubova tiho vprašala v odgovor na svoje lastne misli, da je njeno življenje dolgočasno, enolično in da se bo že kmalu postarala, ne da bi bila okusila sreče in ljubezni.

"Povejte, Jurij Nikolajevič, ali vam nikoli ne pride v glavo misel na samomor?"

"Zakaj to vprašate?"

"Tako."

Obmolnila sta.

"Vi ste torej bili v odboru?" je radovedno vprašala Karsavina.

"Da," je kratko in nekako nerad odgovoril Jurij, vendar ga je veselilo to priznati, ker je mislil, da mu bo pridobilo v očeh mlade in lepe deklice nekako mračno zanimivost.

Nato ju je Jurij spremljal domov. Po cesti so veliko govorili in se smejali in že ni bilo več žalostno.

"Tako izvrsten je!" je rekla Karsavina, ko je Jurij odšel.

"Le glej, da se ne zaljubiš!" ji je požugala s prstom Dubova.

"No, kaj še!" je vzkliknila Karsavina v tajnem, instinktivnem strahu.

Jurij je prišel domov živahen in dobre volje. Pogledal je na začeto sliko, ni občutil ničesar in se je zadovoljen ulegel spat. Ponoči se mu je nasladno sanjalo o mladih, solčnih in lepih ženskah.

X.

Drugi večer je šel Jurij zopet tja, kjer je bil srečal Karsavino in Dubovo. Ves dan se je z veseljem spominjal večera, ki ga je prebil z njima, in bi ju zopet rad dobi, se pogovarjal z njima o istih stvareh in zopet zagledal v veselih in nežnih očeh iskrenost in pohvalo.

Večer je bil čisto jasen, tih, vroč. Nad ulicami je ležal v zraku droben, suh prah in v drevoredu ni bilo nikogar razen slučajno mimoidočih.

Jurij je jezno stresal z glavo nad nevoljo, ki je rastle v njegovih prsih, kakor bi ga bil kdo razžalil in je počasi začel malo hoditi po drevoredu, ter si je gledal pred noge.

"Tak dolgočas," je mislil, "kaj naj počnem?"

Nasproti njemu je šel hitrih korakov in mahaje s prosto roko študent Šafrov ter se mu je že od daleč vladno smehljaj.

(Se nadaljuje.)

Mežnar Bonaček

Joža Šeligo

Pomladno deževje je izpralo cesto, da se je videlo kamenje, ki so bili z njim jeseni posuli klanec. Sonce je sijalo na mokre vrtove in odsevalo v lužah. Sedel sem na mokrih tramih ob mladih orehih. Bilo je popoldne pred praznikom sv. Jožefa. Na ovinku sredi vasi, pod klanec ob starodavni lipi, ki takrat še ni bila okleščena, sem zagledal starega Bonačka, ki je počasi in trudno stopal v klanec.

Stari mežnar podružnice sv. Jožefa je šel pripravljat cerkev za prihodnji dan, ko je bila gori maša. Takrat sem vedel, da bo kmalu pomlad in da bodo začele trobentice ob ograjah in zvončkah zazvonjale po dolinah v pomladnih sapah. Stari Bonaček, ki je imel vse ogubano obličje, ki je pozimi in poleti nosil polhovko in bil obut v težke škornje, je prinesel zame vsako leto mimo naše hiše pomlad. Zdelo se mi je, da so precej za njim vzbrela mladi orehi, zazeleneli sivi vrtovi, zadehtele škarpe v drobnih vijolicah in v Zalarjevi

hiši onkraj ceste so zakvakale žabe novi pomladi v pozdrav.

Stari Bonaček je bil, odkar pomnim, mežnar cerkve sv. Jožefa, ki stoji na okroglem hribu nad vasio in zastira človeku pogled na barje in naprej na zasmehovane planine. Njegova hiša stoji pod cesto sredi vasi in z mahom obrasla slamnata streha se skoraj dotika obcestnega kamna. Ob nalivih, kadar dere voda po klanec od Kovačeve hiše, je v veži polno vode, ker je prag nižji kakor svet okoli bajte. Sama živita s staro. Bonaček hodi pozimi po hišah prašiče klat, poleti pa z ženo obdelujeta svoje kamenite njive in spravljata seno iz kamenitih ograj za edino kravo domov.

Šest let mi je bilo, ko se mi je stariček nasmejaj, me dvignil s travm in me s toplim glasom povabil, naj grem z njim k Sv. Jožefu. Skupaj sva stopala po razdrapani izprani cesti. Z mrzlo, koščeno roko me je vodil v klanec. Pred napoli podrtim križem na koncu vasi se je stariček odkril, nato pa sva zavila s ceste po stezi v breg. Vrtovi pod hribom. Zavrtnece, so bili še vsi pusti in sivi, drevje vse golo, le ob lužah pri škarpah je poganjala nekaj blede zelenih travnih krmilski gozdovi so vedno enako

listov in male vrstice so se silile zeleneti. Mimo kupov kamenja, mimo njiv, ki so bile vse puste in neizorane, sva se vzpenjala v breg proti cerkvi; steza je po Ograji mimo samotnega hrasta, po senožeti do gozdička, ki je obdajal cerkev od vseh strani. Bonaček me dvigne, in ob sva stopila preko škarpe, šla mimo mladih gabrov in hrastov ob jamah, polnih drobnega belega peka.

Cerkve je ograjena z razpadajočim zidom, dvoje razprtih kamenitih stopnic drži na prostor pred cerkvijo, na pokopališče brez grobov; tam leže spomini mladosti. Dve lipi stojita ob vhodu na ravnino, ki obdaja cerkev. Pomladni veter, ki veje sem od Tisovcev, lahko pošumeva v golih vejah. Sonce sije na neštete bregove in gozdove tako toplo, kakor bi hotelo izzvati trave in drevesa, da naenkrat zazelenijo. Tam na levi je cerkevica Sv. Ane, pod njo so redki gozdovi, lazi in gmajne. Gmajne, porasle z brinjem, se vlečejo daleč tja skoraj do krmilskih gozdov. Pod njimi se vije cesta mimo samotnih hiš, mimo hrastovih gozdičev, vedno više in više, dokler ne utone v gozdovih. Smrekovi

CASSINO SHAMBLES AFTER ALLIED BOMBARDMENT

THROUGH A BREAK in the smoke, an Allied reconnaissance plane took this photo of Casino, providing graphic evidence of the devastation wrought upon the Nazi stronghold by hundreds of tons of bombs and artillery shells. Not a house in the town seems to have escaped unscathed. In spite of the record pounding, German forces continue to fight from the ruins. Official U. S. Army Air Forces photo.

temni, pa naj bo to spomlad, je sena ali pozimi, ko jim silna kraška burja piha sneg z dreves. Na pomlad, tu pa tam pozno v maju, zazeleni med njimi samotna bukev, kakor lučke se blišče svetli listi med temnimi drevesi. Sivi bregovi in temni gozdovi, nad vsem tem pa modro nebo; to je naša prva, tiha pomlad.

S starim Bonačkom stojiva pri zidu, ki ga sonce ogreva. Na Žalostni gori je zapel železni zvon, edini, ki s svojim ubitim glasom naznanja ljudem dan, zvoni polodne in zdravomarijo. Zvon na Žalostni gori poje, da bo jutri praznik. Vse druge cerkve molče, ker so vse zvonove pobrali med vojno in jih prelili v topove. Tako blizu je Žalostna gora v tem pomladnem soncu, da bi človek samo preskrčil globoko dolino, ki leži med njo in med Sv. Jožefom. Ubiti glas odmeva v Hrastju, Zadobju in v Ograjah, ki leže na zapadni strani Sv. Jožefa. Na drugo stran hriba se zvonjenje ne sliši; tam tudi sonca ni. V Mlečnike prihaja svetloba samo še od umitega neba in od obsijanih kamenitih gmajn.

Ali poslušaj tudi stari Bonaček zvon z Žalostne gore? Nema stojiva ob zidu. Starec ima zaprte oči. Tisti zvon poje na Žalostni gori, ki so ga kupili Amerikanci. Tam so tudi vsi njegovi sinovi in on misli nanje, ki so si od ust pritrkali dolar in ga poslali z drugimi Žalostni Mariji v domovino.

Pritajeno šumi veter v obledeh brinjevih grmih. Stari mož ne sliši tega šelestenja, ne vidi pomladi, ki prihaja od Tisovcev. Več ko sedemdeset let je šlo skozi njegovo srce, ki v delu in samem trpljenju morda ni nikdar čutilo pomladi. Ostal je sam z ženo, ki je rodila sinove za tujino in ji je enega že požrla jama onkraj morja. Starec si želi samo sonca, ki ogreje mrle ude, ne vidi več lepote, ki jo obsevajo njegovi žarki po tej pisani, prelepi kamniti zemlji!

Rdeča vrata, ki držijo v cerkev, so popisana; nerodne črke so vrezane v les. Po prazni cerkvi odmeva škrtanje ključa, ko Bonaček odpira vrata. Mrz je v cerkvi; vendar ta hlad ni tako neprijeten, kakor je po cerkvah pozimi, ker tu sije skozi velika okna sonce in obliva s svojimi žarki belomodre neposlikane stene. Štiri vrste klopi stoje na

vsaki strani. Lesena prižnica je vsa razjedena od črvov in pod njo je za nekaj pesti črvojedine. Tak je tudi oltar. Čudovito lepo izrezljane lesene podobe, ki se že v polmraku blišče, kakor bi bile iz samega zlata.

Njegovi koraki so odmevali po cerkvi, ko je odšel v zakristijo pripravljat obleko za mašo, ki bo prihodnji dan. Prišla je še stara Bonačkova, da sta vse očistila, jaz pa sem zbežal iz tega hladnega ven v sončno popoldne.

Mrak je legal na cesto ob Lužnikih, ko sta se oba starca vračala v vas.

Naslednji dan, ko je sonce tako čisto prijadralo na vedro nebo, sva bila spet oba že v gori. Prva maša je pri fari, druga pa pri Sv. Jožefu. Fantje grede tja dan vsi k drugi maši; tako tudi dekleta. Vendar v cerkvi ni dosti ljudi. Nekaj deklet in otrok drgeče v mrazu in se prestopa po mrzlih tleh, fantje pa se zunanaj smejejo tako naglas, da preglase župnikovo tiho besedo in pesem s kora, kjer ni orgelj. Maša je hitro končana in mežnar Bonaček je zadovoljen. V puščico je nabral nekaj drobca; še največ so mu dali fantje zunanaj cerkve. Tam je tudi stojnica z medenimi srci in drugimi drobnarijami, ki jih fantje kupujejo za dekleta.

Tako je vsako leto pri Sv. Jožefu. To je za našo vas praznik zgodnje pomladi.

Po dolgih letih so vse cerkvice v fari dobile nove zvonove. Na Žalostni gori je spet zapel veliki zvon, ki pa ni bil tako silen in mogočen kakor je bil oni, ki je kraljeval pred vojno od Krma do Ljubljanskega vrha in so ga morali v zvoniku razbiti, da so ga lahko vrgli na tla. Zapel je jekleni zvon, starega železnega pa so odpeljali k Sv. Jožefu.

Ljudje so jokali, ko so zaslišali glas, čeprav ubiti glas že črvicega zvonca z Žalostne gore. Takrat so starši in starke po vasi spet oživili pravljico iz starih, starih časov, ko je visel v zvoniku Sv. Jožefa zvon s tako silnim glasom, da je oglušil polje, da polje ni rodilo, ker ga je pretreslo brnenje zvona.

Bonaček se je postaral; umrla mu je žena, sam pa je zdaj vsak četrtek, pozimi in poleti hodil zvonit in ljudem naznanjat pe-

Portorški otroci dobivajo hrano v savodih, ki so jih ustanovile ženske organizacije.

ki je zvenela z vseh cerkva cerkvic v fari. Nikdar ni hotel zvonjenja prepustiti drugemu, če je bil sneg še tako visok, če je odpravil vsak četrtek prostraku in vsako soboto popoldne na hrib.

Ostra burja je odnašala glasve zvona v ravnino, ljudje so greli ob pečeh, skozi vas je držala samo ozka gaz, ko je neke dne čudno hitro utihnil zvon Sv. Jožefa. Vendar se temu ni čudil nihče. Ko pa v soboto ni bilo s hriba nobenega glasu, je Bonačkov sosed stopil na hrib.

Našel je cerkev odprto. Burja je nanekla sneg skoro do strehe cerkve, v zvoniku pa je ležal mežnar Bonaček mrtev in mrt in v rokah je še vedno krčevito stiskal vrvi. Tako je umrl v cerkvi, ki jo je tako ljubil in je hotel prepustiti drugemu.

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO ŽENSKO za lahka tovarniška dela. A. & Mfg. Co., 525 No. Noble st., 2nd floor

MOŠKE POTREBUJEMO izkušene za delo na strugarskih strojih. A. & Mfg. Co., 525 No. Noble St.

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveta" in se prelival v pesem, sveti." Ali jih čitate vsak dan?

"MAJSKI GLAS"

edina slovenska revija, urejevana v korist delavskega gibanja

LETOŠNJA IZDAJA MAJSKEGA GLASA BO POSVEČENA JOŽETU ZAVERTNIKU

Petnajst let bo minilo, od kar je umrl. A njegovo delo živi! To bo pričel ta Majski glas!

NAROČITE GA ČIMVEČ IZVODOV

Cena za POSAMEZEN IZVOD je 35c

Za večja naročila so cene sledeče:

10 izdaj	\$ 3.30	50 izdaj	\$14.50
15 izdaj	4.80	75 izdaj	21.00
25 izdaj	7.75	100 izdaj	27.00
35 izdaj	10.50	250 izdaj	65.00

Pošljite naročilo ko hitro mogoče!

Naročila pošljite na sledeči naslov:

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enake, na član ali družino \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri naslovu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrži. državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 7.50	2 tednika in 11.10
3 tednike in 11.00	3 tednike in 16.50
4 tednike in 14.50	4 tednike in 21.90
5 tednikov in 18.00	5 tednikov in 27.30

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potreben vsotni donarje - ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošljite naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripisite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐